

**THEORETICAL APPROACHES TO ASSESSING
THE ECONOMIC AND SOCIAL RESULTS
OF THE DEVELOPMENT OF WARTIME RECOVERY AREAS**

**ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ
ЕКОНОМІЧНИХ ТА СОЦІАЛЬНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
РОЗБУДОВИ ТЕРИТОРІЙ ВІДНОВЛЕННЯ У ВОЄННИЙ ЧАС**

Yuliia Rohozian¹

DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-408-5-32>

Невпинні виклики глобалізації продовжують диктувати умови для розвитку економічних відносин між різними суб'єктами господарювання, особливо на локальному рівні, оскільки саме адміністративно-територіальні одиниці мезорівня, а також територіальні громади найбільше відчувають прояви постійної жорсткої конкуренції. Натомість українські економічні процеси переживають часи великих та складних перетворень, які потребують пристосування та внесення відповідних змін. Так, поява територіальних громад як нових суб'єктів на економічній арені завдяки впровадженню компонентів реформи децентралізації, євроінтеграційний вектор розвитку країни – все це створює передумови для пошуку нових шляхів для забезпечення розвитку територій. Дані прояви із року в рік посилюються ще й з боку міжнародних викликів та очікувань, провокуючи виявлення тих чи інших вразливих місць в національній економіці України, які особливо гостро проявляються у диференціації й без того складних умов соціально-економічного розвитку українських регіонів.

Разом з тим, в останні десятиріччя локалізаційні економічні тенденції сформували основу для реалізації глобальних інтересів, адже місцевий рівень управління є найважливішим у питаннях розвитку територій, а в умовах війни, в яких наразі функціонує наша держава, та повоєнного відновлення – їх розбудови. З даного ракурсу посиленої уваги сьогодні потребують території відновлення, під якими законодавець визначає мікрорегіони, територіальні громади, на території яких відбувалися бойові дії та/або які були тимчасово окуповані, та/або території яких зазнали руйнувань об'єктів критичної інфраструктури, соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду внаслідок ведення бойових

¹ Luhansk branch of the State Organization "V. Mamutov Institute of Economic and Legal Research of the National Academy of Sciences of Ukraine", Kyiv, Ukraine

дій, а також які характеризуються різким погіршенням рівня соціально-економічного розвитку та значним переміщенням населення до інших регіонів та/або інших держав [1].

Даним територіям надаватиметься пріоритет у питаннях розбудови з огляду на ступінь руйнування/пошкодження об'єктів інфраструктури та зниження рівня соціально-економічного розвитку. З метою віднесення тих чи інших громад до територій відновлення було закріплено чіткі критерії, яким громада повинна відповідати. Так, відповідно до положень Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад» від 18 липня 2023 р. № 731 у порядку щодо визначення територій відновлення вказані наступні критерії:

- 1) наявність бойових дій на території громади;
- 2) тимчасова окупація територіальної громади або її частини;
- 3) наявність руйнувань об'єктів критичної та соціальної інфраструктури, об'єктів житлового фонду на території громади внаслідок ведення бойових дій;

- 4) значне переміщення населення територіальної громади до інших регіонів та/або інших держав та різке погіршення рівня соціально-економічного розвитку. Останній критерій містить наступні складові, яким має відповідати територіальна громада:

- чисельність населення зменшилася порівняно із станом на 1 січня 2022 р. не менше ніж на 15 відсотків;

- рівень безробіття порівняно із станом на 1 січня 2022 р. збільшився не менше ніж на 15 відсотків;

- кількість внутрішньо переміщених осіб становить понад 10 відсотків загальної чисельності населення територіальної громади станом на 1 січня 2022 р.;

- зменшення обсягу надходжень від сплати податків та зборів до загального фонду місцевого бюджету з березня по грудень 2022 р. порівняно з відповідним періодом 2021 року (без урахування міжбюджетних трансфертів та податку на доходи фізичних осіб з грошового забезпечення, грошових винагород та інших виплат, одержаних військовослужбовцями та особами рядового і начальницького складу, що сплачується податковими агентами до місцевих бюджетів) становить не менше 15 відсотків [2].

Для набуття статусу території відновлення територіальна громада має відповідати принаймні одному з чотирьох вказаних критеріїв, що обґрунтовуватиме наявність значної кількості територій відновлення в Україні в умовах війни та повоєнного відновлення. Найбільший прояв повномасштабного російського вторгнення на територію України з

24 лютого 2022 року екстраполюється на життєдіяльності прикордонних територіальних громад Луганщини, Донеччини та Харківщини, де постійні воєнні виклики ускладнюють соціально-економічні умови для відновлення даних територій. Результати аналізу даних регіонів на предмет їх відповідності критеріям територій відновлення фахівцями Луганської філії Державної установи «Інститут економіко-правових досліджень імені В.К. Макутова Національної академії наук України» дозволили ідентифікувати 23 територіальні громади в Донецькій області та 56 – у межах Харківського регіону, які відповідають першим критеріям територій відновлення. В умовах сьогодення територія Луганської все ще потерпає від активних бойових дій та тимчасової окупації, тому аналіз громад даного регіону на предмет їх віднесення до територій відновлення поки що унеможливлено.

З плином часу українські територіальні громади не лише вистояють під вогнем війни, але й продовжують планувати відновлення власного соціально-економічного потенціалу в умовах війни. Тож наступним кроком даного процесу постає оцінювання ключових економічних і соціальних результатів розбудови громад, ідентифікованих як території відновлення, на основі якого науковці зможуть сформулювати практичні рекомендації щодо пришвидшення розбудови територій відновлення України в умовах збройного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо засад державної регіональної політики та політики відновлення регіонів і територій : Закон України від 09 лип. 2022 року № 2389-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2389-20#Text> (дата звернення: 16.01.2024).
2. Про затвердження порядків з питань відновлення та розвитку регіонів і територіальних громад : Постанова Кабінету Міністрів України від 18 липня 2023 р. № 731. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/731-2023-%D0%BF> (дата звернення: 14.01.2024).